NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Novice izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI. V saboto 10. decembra 1853. *List 99.*

Voda, zrak, gorkota in svetloba,

poglavitni pripomočki kmetijstva.

Po Stöckhardtovih poljskih pridigah.

Gorkota.

(Dalje.)

3) Sončni žarki imajo veliko veči moč, kadar padajo navpik na zemljo; kolikor bolj od strane jo zadevajo, toliko manj grejejo. Vsakdo dobro čuti razločke opoldanske gorkote memo večerne in zjutranje.

4) Višja ali nižja lega kakega kraja dela o gorkoti velike razločke. Zato je v cvetju drevja, žetvi itd. velik razloček po višji ali nižji legi, kakor je znano vsacemu kmetovavcu. Na visocih gorah vročih krajev je ta razloček v eni uri posebno očiten. Ako gréš gori na tak hrib pol ure delječ, misliš da si na Laškem: take zeliša in drevesa najdeš tù; — greš le četert ure dalje, že rastejo jelke in smereke, — še eno četert ure višji, je vse pokrito z večnim snegom.

Kadar je jenjalo sonce sijati na zemljiše, puhtí polagoma gorkota iz njega, dokler se ne shladí. Sploh je zakon nature tak, da tista zemlja se tudi naj hitreje shladí, ki se je naj hitreje zgrela. Rahla zemlja se shladí in zgreje hitreje kakor gosta, debela zemlja; kamni se zgrejejo pozneje, pa ostanejo zatega voljo tudi dalje časa gorki.

Kadar je nebo jasno in sape ni, se shladí zemlja naj bolj. Ob jasni pomladanski ali jesenski noči se zemlja poverh včasih tako hladí, da je proti jutru za 6 ali 8 stopinj merzleji kakor zrak, kteri sprejeto gorkoto veliko bolj počasi iz sebe oddaja. Zrak se tedaj le spodaj, kjer obdaja zemljo, shladí in ondi en del svojih vodenih soparjev v podobi drobnih kapljic ali kančikov poklada na merzlejšo zemljo ali na rastline ravno tako, kakor se megla ali kapljice nastavijo na merzel kozarec, ako ga prinesemo v gorko hišo. Tako se dela rôsa. Če se pa poveršina zemlje ponoči celò do zmerzlina shladí, se na njo padši vodeni soparji še bolj sterdijo in postanejo slana ali mraz.

Oblaki in veter zaderžujejo gorkoto v zemlji. Oblaki so pokrivala, ki gorki puh, ki je do njih prišel, spet nazaj na zemljo mečejo, da se tedaj, kadar je oblačno, veliko manj shladiti zamore. Ravno tako moč kakor oblaki imajo čez mlade rastline tudi štorja ali slama ali dilje, s kterimi vertnarji ponoči pokrivajo bolj mehke rastline, da jih mraz ne popali. Veter ali sapa brani prehlajenje, ker zmiraj in zmiraj zgornji bolj gorki zrak se premetuje doli do zemlje.

(Dalje sledí).

Štajerska penína Kleinošekova.

I.

Šampanjsko ali peneče vino — penína — je dandanašnji gospôdi naj bolj ljubo in milo. Ni, prě, prave veselice ali slovesnosti, kjer se penína ne peni.

Penína, pa se vé, ni naravno ali navadno izvrelo vino, temuč je umetno pripravljeno. To umetnost so znajdli francozki Šampanjci in so bili dolge leta edíni posestniki te skrivnosti, ki jim je kaj lepih penezov donašala. Polič peníne prodajati po 3 do 4 fl. sr. je veliko dnarja! — Ker pa se po celej Europi in še drugod po 100 in 1000krat več peníne potrebuje in spije, kakor v Šampanjskem vina prirase, je očitno, da je dokaj ponarejene in iz druzega vina pripravljene.

Tudi v našem cesarstvu so se že nekteri peníne lotili ali, slobodno rečem, da še ni nobeden tak izverstne zmogel, kakor zdaj naš verli Radgončan A. Kleinošek (po pravem Klenošek), ki se je sehdob v Gradec presesil. Kdor je imel priložnost njegovo peníno pokušati, se od nje dobrega, čistega okusa in nježnega živega peničenja prepričati, bode moje besede poterdil. — Pri mnogeterih — tù v Gradcu zlasti osnovanih — skušnjah in primerjavah Kleinošekove peníne s pravimi francozkimi, je mnogim — inače štimanim vino- in penínoznancom spodletelo spoznati: ktera je Kleinošekova, ktera francozka! Marsikteri jo čislajo više od francozkih, posebno za važnega vzroka voljo, da zdravju zmirom ljubi.

G. Kleinošek pa je to imenitno reč tudi po pravem začel. Podal se je v Šampanjo (Champagne), kjer je pri izverstnem vinorejcu in peničarju za drage dnarje v njegovi vinarni čez polleta sam pomagal, delal in še drugod pridno zvedaval, dokler je skrivnosti do živega prišel. Vrativši se počnè leta 1850 iz slovenskega vina kraj Radgone peníno pripravljati. — Perva pokuščina obeta srečen uspeh. Mahom se nadepolnemu početniku oba brata, ki jima je eden v Gradcu tergovec, s svojim premoženjem pridružita. Ali vlastitost štajerskega vina pokaže berž, da mu nobeden v Šampanii navadnih načinov vino peničiti, na tenko ne prileže. Treba je bilo mnogih dragih skušinj, preden se je pogodilo značajnosti štajersko-slovenskega vina čisto primerno pripravljanje.

Dvé dolge leti so te drage skušnje terpele. — Tù ne zdvojiti, svojih stroškov ne zgubiti — temoč uspešno zmagati — je le zamogla teh treh mladih vse hvale vrednih početnikov umna, stalna, za svojo stvar vneta nadušenost. Konec leta 1852 se je srečno dognana Kleinošekova penína že v prodajo razposlala. Mahom je tako dopadla, da je v nekih mescih že 12.000 sklenic poličnih prodano, sklenica po 1 fl. 48 kr., pod napisom:

„Louis Kleinoscheg et freres Styrie“.

Slava jim!

Letos prě že dva tergovska opravnika ali agenta

s prodajo te imenitne domače robe križem sveta potujeta, (da jo vsakod po večjih mestih lahko dobí), ki ji bota pri tej nizki ceni in izverstni dobroti gotovo mnogo kupcev in naročnikov pridobila — svojim gospodom pa vesel dobiček.

Zares lep izgled, da bi ga naj tudi drugi naših čverstih rojakov posnemali! Vreden izgled, da bi ga slavjanski časniki vsakod priporočali! Dr. M.

Starozgodovinski pomenki.

BRAHM,

nar višje božanstvo Indov in njegovi sledi na indo-slovenskih spomenicih.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Konec.)

Učeni Mone, govoreč o celtiških imenih na rimskih kamnih v Galii in Belgii, pravi: „vsako ime nekaj pomeni, in imena, kterih klasiško starinstvo ne pozná, se imajo iz gališkega jezika razjasnovati, in vso prizadevanje jih iz hebrejškega, latinskega ali gerškega jezika razlagati, so netemeljita in do sverhe ne pelajo. Tako tudi obrazi, rimskemu basnoslovju ptuji, imajo le v gališki mitologii svoj temelj“ [1]).

Rad bi vedil, kako bojo branitelji keltizma imena: Svaduccia, Antestia, Dumenianus, Samonia itd. razlagali, in obraze na noriških kamnih tolmačili, ktera so od galiških v Francii in Britanii tako različna, kakor brata Svetešić in Vragolović.

Naša mitologia je čisto indiška; imena indiških božanstev so goli prestavki v jezik slavenski; nemoremo tedaj zapopasti: zakaj mitologi po poti ne hodijo, ktero je učeni dr. Hanuš tako srečno odperl in nadelal, in zakaj še zmiraj stare kvante prežvekvajo in neumnosti žlabudrajo, da se Bogu usmili! Tako je spet nek Nemec Konrad Schwenk 6 debelih zvezkov mitologie izdal in nemški časnikarji oznanujejo: „Delo to nima v nemškem para“ (die deutsche Wissenschaft kennt noch kein solches Werk), — ali če delo človek prebere, se lahko prepriča, da hvaljeno delo ni druga kakor kompilacia prazna brez vsakega sistematiškega uredjenja in temeljite kritike. Zna biti, da so druge mitologie lepše in bolje razložene, — ali kar se slavenske tiče, o kteri v zadnjem zvezku govorí, moremo očitno rêči, da je plitva spisarija za dragi dnar. Vendar se podstopi naš mitolog, kteri gotovo ni čez početke slovenskega jezikoslovja prišel, visoko číslane slovenske učene może prerešetarjati. Le! le! „kurajža veljá!“ pravi Slovenec.

S tim člankom sklenem doneske za letošnji tečaj „Novíc“. Po novem letu bom, ako mi Bog zdravje dá, z novimi na polje starozgodovinstva stopil.

[1]) Mone Geschichte des Heidenthums im nördlichen Europa. II. 340.

Ozir po svetu.

Turki,

njih šege in navade, njih vera in deželska osnova s popisom njih perve domovíne.

(Dalje.)

Četverka (šterka) je ljudstvom jutrovih dežel sveta številka; višji deržavne oblasti so razdeljene v 4; 4 stebri podpirajo šotor; 4 angelji so po besedah korana nositelji trona; 4 vetrovi vladajo podnebje po 4 poglavnih krajih nebés, 4 so poglavitne čednosti itd. Iz tega vzroka je ustanovil Mohamed kot 4 podpornike turškega carstva: vezire, kadiaskere, defterdare in nišandše, ki so viši oblastniki in ob enem tudi 4 stebri divana. Pervi steber carstva in podpora carskega predstola so vezirji, to je, tovorniki, ker tovor (breme) nosijo cele deržave. Pervak teh čveterih vezirjev je veliki vezír ali nadvezír, — on je namestnik sultana in neomenjeni pooblastenec, glava in središče vladarstva.

Sultan Mahmud pa je staro poslopje turške deržave tako prenaredil, da sedanja osnova ni skor več podobna stari.

Preden pa popišemo sedanjo osnovo turškega carstva, povémo še prej, da turški car se padišah, bolj navadno pa sultan imenuje; beseda sultan je arabska in pomeni toliko kot mogočni ali oblastnik.

Deržavna osnova sedanja.

1. Uredi divana.

Uredi divana zapopadejo ministerstvo unanjih in notranjih oprav in ministerstvo denarstva. Vsi uredi divana (Divansämter) spadajo v 4 poglavnih verst, ki so razdeljeni v 45 nižjih. Minister unanjih oprav se imenuje Reis Efendi, notranjih oprav Kiaja beg, predsednik kamer Defterdar. Trije pervi ministri se imenujejo predstveno tudi Ridšali, to je, možje, ali Erkiani, to je, stebri. Vsim drugim predstojnikom divanovih uredov se pravi Kodšagini, to je, gospodje divana. — Vsi nosijo predpisano uniformo.

2. Vojaški uredi.

Višji poveljnik cele armade je Serasker-paša, za njim pervi je kapitan garde Beglerbeg-Vezir; armada je razdeljena v pešce, turški piadi, konjike, turški suwari, topničarje, turški topdši, minerje, turški laghumdši, bombardire, turški kumbarudši pionirje turški baltadši. Novejša vojaška naprava so brambovci, turški redifi. Tudi policijsko stražo imajo.

Armada na suhem zapopada: 1) redovno djansko armado — nizam, 2) reservo — redife, 3) oddelk pomočne armade, in 4) neredovne kardela. — Armada na morji je napravljena po sploh navadni morski vojski.

3. Dvorni uredi.

Naj več v serajlu je spremenil car Mahmud, le 2 kamri ste ostale, namreč notranja, ki se imenuje kanei hasa, in pa kamra zaklada — kasinei humajun. 30 dvoraničev (paglovcov) je določenih za stražo profetovega plajša. Kuharjev je 500.

4. Deželne poglavarstva z vojvodinami.

Notranje oskerbovanje turške deržave razpada v 3 verste, namreč v deželne poglavarstva, šandšake in vojvodstva. Deželnih poglavarstev je 28, šandšakov 30, vojvodstev 50. Šandšaki in vojvodstvo so le razdelki poglavarstev.

5. Častne službe turške postave.

a) Naj večja častna služba postave.

Naj višji častnik je Mufti. Njemu podložni so: 1) Seihul-Islam Kiajesi, to je, namestnik muftita v vsih političnih in gospodarstvenih opravilih, 2) Telhisidši, to je, opravilnik muftita pri porti, 3) Mektubdši, kanclar njegov, 4) fetwa emini, vodja pisarnice, v kteri se fetwa (odgovori) razpisujejo.

b) Častí pervega reda.

V to versto se štejejo suduri, sodniki v Carigradu in molla-i, sodniki v svetih mestih Meka in Medina, in sodniki v Adrianoplu in druzih mestih. So pa častniki postave še 2., 3. in 4. verste.

V te urede spadajo tudi učitelji — muderisi; učenci se imenujejo sohta, to je, vžgani ljubezni do vednost. Ko je učenec prestal svoje preskušnje, je mutasun, to je, pripravnik za postavne urede. Učitelji začetnih šol se imenujejo kodšu.

6. Ulema, to je, pravo- in bogoznanci.

Ulema, to je, učeni stan obsega vse služabnike

postave in vére, h kterim se prištevajo tudi žlahtniki profeta in v obširnišem pomenu tudi minihi. Ta stan je imeniten in preštevajo se k njemu sodniki — kadi, svetovavci — mufti, služabniki vére — imani itd.; žlahtniki profeta se imenujejo emiri, minihi pa derviši. Glavar ulemov je višji mufti.

a) Šajh Islama ali mufti poglavnega mesta.

Kakor je veliki vezir pervi oblastnik deželni, tako je šajk islama pervi oblastnik duhovni; on je naj višji patriarh, papež turškega carstva, in ima sila veliko častnih imen, na priliko: svetovavec ljudém, morje mnogoverstnih vednost itd. On je razlagavec postave in korana; čeravno je pa glava sodnikov, vendar nima razsojevavne oblasti, ampak le svetovavno. Njegova služba terpí, dokler živí. Pod šajhom izlama stojé 4 svetovavci v duhovnih rečéh. V zboru tem se svetovavcem vprašanja vselej tako postavljajo, da odgovarjajo le z besedama olur ali omas, to je, zamore ali ne zamore biti.

b) Sodniki.

Vse sodništvo, v kterem službe niso dedne, je razdeljeno v 5 verst, ki so: 1) veliki molla-i, 2) mali molla-i, 3) mufetiši, to je, preiskovavci, 4) kadisi ali sodniki v manjših mestih, in 5) najbi ali namestniki mollanov in kadisov.

c) Mufti ali svetovavci postave.

Ti so v sredi med sodniki in duhovnimi. Glavar izmed njih je Šajhol Islam, ki je ob enem tudi glava vsih ulemov, kterih je v vsem skupaj 210 in ki nimajo nobenega druzega opravila, kakor da na postavljene vprašanja odgovarjajo z olur (da) ali omas (ne). Voli jih Šajhol Islam.

d) Duhovni.

Duhovni so ali 1) šajhi, ti so redovni pridigarji v mošeah (cerkvah). Ime šajh, po našem starček, se priklada vsacemu zavolj starosti in kreposti čislanemu možu. Turki pa imenujejo šajhe le pridigarje in glavarje dervišev. Vsaka mošea ima enega tacega šajha. 2) Katibi; ti opravljajo vsaki petek v mošeah za sultana očitne molitve, ki se kutbe imenujejo. 3) Imani so predstojniki pri molitvah; na njega ima v cerkvi cela množica očí obernjene; ker Turki petkrat na dan v cerkvi molijo, opravljajo imani to molitev, le ob petkih ne, ker takrat moli katib. Pri vsaki mošeji je več imanov; pervi med njimi je predstojnik in se imenuje imamot haji; on obrezuje, poročuje in pokopuje. 4) Muesini ali oklicovavci vsakdanje petkratne molitve iz minaret mošejnih. 5) Kajmi so našim mežnarjem zlo enaki.

e) Emiri ali žlahtniki profeta.

Žlahtniki profeta se scer ne doštevajo ulemom, vendar se glavar njih Nakibal Ešraf in pa Miri Alem verstita med perve častnike ulemov. Emir je arabska beseda in pomeni prav za prav knez, turški bej. Emiri so najti v vsih stanovih Turkov.

f) Muderi ali učitelji.

Seminišče ulemov so muderi, ker le izmed muderov se volijo ulemi. V Brusi je bilo pervo mudresje osnovano. Muderi so tudi predstojniki deseterih učilnic, ktere morajo vsi muderi doveršiti, preden zamorejo do službe molla-ta priti. Muderi celega carstva pa se razdelijo v 3 verste: 1) v Carigradu, 2) v Adrianoplu in Brusi, in 3) v druzih deželah carstva. Dolga pot učiteljstva pelje še le k večim službam ulemov.

g) Derviši.

Derviši so našim minihom nekako enaki. Število turških redov je okoli 30. Naj imenitniši so: Nakšbendi, Newlewi, Begtaši, Kadri, Kalveti, Rufaai in Kadri. Vsak red ima svojo obleko. Po postavah redov mora vsak derviš 7 skrivnostnih besed ali imen božjih izgoveriti; te besede so: 1. La Ilah illallah, ni nobenega druzega boga kot Bog sam! 2. Jallah, o Bog! 3. Ja hu, o On! 4. Ja Hakk, o Vsigamogočni! 5. Ja Haji, o Povsodživeči! 6. Ja Kajum, o Povsodstanovitni! 7. Ja Kahhar, o neskončno Pravični!

7. Divan ali deržavno svetovavstvo.

Ime in vredba divana izvira iz naj starejih časov perzianske deržave. Divan je naše počivalo (kanape); zato ker v jutrovih deželah zbor deržavnih svetovavcov na divanih sedí, se imenuje deržavno svetevavstvo divan. Zbor divana je navadno zgodaj zjutro po opravljeni jutranji molitvi, in je sila slovesen.

(Dalje sledí).

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Celja. Tukej imamo prijetne dneve. Verhovi okoljnih gorá so scer pokriti z belim snegom, ravnine in polja zelenijo pa lepo. Jutra in večeri so merzle, sonce poldansko sije pa milo in toplo.

Dobilo je Celje nov in krasen most čez reko Savino. Ker je namreč poprejšni začasni most sila pojemal, je mestno županstvo bilo določilo, novega napraviti. Takšin je bil ravno dokončan. Postavljen iz jake hrastovine, veže obali med Celjskim mestom in Bregom, predmestjem njegovim. Le glave od mosta bodo dozidane še le prihodnjo pomlad. J. Š.

Iz Krasa. Kakor od več straní slovenskih krajev, tudi od naše straní se zamore le več žalostnega kakor veselega zastran letošnjih pridelkov reči. Reži, ječmena in pšenice smo za srednje letno pridelali, vina malo, pa tista mervica, ki smo jo nabrali, je prav dobra; naši Krašovci prodajajo černo vino po 22 fl. kvinc in še višje, nar veči del v Terst. Prav lahko bi ga scer doma porabili; ker pa nam kruha zmanjkuje, moramo vince prodati in si kruha kupovati. — Sena je bilo dovelj; češpelj in kerhlov smo tudi nekaj pridelali, kodar jih ni suša vzela. Čbele so nam bile prav lepo izrojile; al suša napre in napre jih je pregnala, in še ostale so čisto malo nabrale.

Vsacega domoljuba mora veseliti viditi da je pri nas zmirej več šol. V naši Komenski fari ne boš soseske najdel, da bi učilnice ne imela, ki ima ali svojega posebnega učitelja, ali se pa trudi ob pripravnem času dušni pastir z mladino. Zato boš pa tudi vidil pri službi božji otroke od šestih let naprej brez razločka z molitvinimi bukvicami v rokah, ravno tako tudi odrašene fante in dekleta.

Veliko hvalo zasluži deželska in duhovska oblast, posebno pa prečastiti gosp. Andrej Kocman, tehant in tukajšni okrajni šolski ogleda, ki pri vsaki priložnosti si verlo prizadevajo za napravo novih učilnic in krepkejši ustanovljenje že obstoječih. Bog jim plati njih lepi trud! n.

Novičar iz mnogih krajev.

Za železnico čez Semerinško goro je došlo iz Virtemberškega že čvetero hlaponov (lokomotivov); dva poskušajo že delj časa prav srečno. — Mesto za novo Dunajsko cerkev v spomín srečne otetbe cesarjevega življenja je že določeno: zidala se bo v predmestju Rennweg blizo belvedêra. — Na Ogerskem zmanjkuje srebernih in papirnatih šestíc. — V Aradu so zasačili človeka, ki je pozlačene tutke za cekine izdajal. — Kakor na Marskem se tudi v Šlezíi in Galicii razširja goveja kuga; v Galicii je zbolelo 627 goved, izmed kterih jih je poginilo 429. — V Požunskih novicah smo brali, da po kmetih na Erdeljskem merzlico s čudno vražo

ozdravljajo; — če namreč kdo za merzlico zbolí, spleza eden iz rodovine bolnika nag na hišne vrata in 3krat zaupije: „sosedje čujte! tega ali to (kliče ga po imenu) merzlica trese“. Če se bolnik kadarkoli ozdravi, mu je po njih mislih ta klic pomagal. Bog daj norcem pamet! — Na Napolitanskem so med Acerno in Scafari zadeli 4 čevlje pod zemljo na staro po pretresu zasuto mesto; ko so začeli hiše izkopavati, so našli v eni bronaste kmetijske orodja, 2 kostnjaka človeška in enega tičjega. — Naj novejši novíca o turško-rusovski vojski je, da so na Dunaji poročniki austrianski, pruski, angležki in francozki izdelali pomirivno pismo, od kterega se misli, ga ga bosta Turk in Rus poterdila, ker se v njem Turkom vse to zagotovlja, kar bi scer po srečni vojski doseči zamogli, Rusu pa se tudi obeta spolnitev njegovih terjatev brez škode za Turčijo. Ta pomirica je stari predlog angležkega poročnika Redcliffa, le dostojno je prenarejen. 6. dan t. m. je bil poslan sultanu v Carigrad; v drugi polovici t. m. se pričakuje toliko bolj zadovoljin odgovor, ker je Turčija v veliki dnarni stiski, Rusu pa tudi na vsako vižo bolj kaže, se pomiriti, da se ne vname vesoljna vojska, ktere konca nobena človeška modrost ne previdi. Pomirivne obravnave se tedaj dosihmal ne bojo pretergale, če tudi vojska na Turškem ne preneha. General Budberg je izvoljen poglavar Moldave in Valahije. Sultan terja turško posadko v 3 serbskih glavnih krajih, ktere pa knez ne dovoli. Stari in mladi Miloš sta nek blizo Serbskega. Černogorce krotí nek le opomin austrianske vlade, da ne napadajo Turkov. Sultan hoče nek kmalo sam na vojsko iti.

Iz Dunaja. Naj naznanijo „Novíce“ sledečo strašno prigodbo.

Pred več mesci so našli na Dunaji in okoli Dunaja na več krajih kosce mladega človeškega trupla, tù eno nogo, tam eno roko, drugod glavo itd. Nihče ni poznal nesrečnega otroka, nihče ni mogel uganiti, kdo bi bil dopernesel tako hudodelstvo.

5. dan t. m. je stala pred sodbo na Dunaji hudodelnica — lastna mati nesrečnega otroka! Strah in groza preletí človeka to slišati, in vendar je hudodelnica — milovanja vredna. Čujte prigodbo!

Ana K... je žena nekega kočjaža na Dunaji in mati 10 otrok, ktere si je prizadevala v vsem pobožno izrediti in pošteno preživiti. Ona in mož njeni sta delala, kar sta mogla, prerediti veliko družino svojo; si ene krajcarje več prislužiti je pobirala pridna mati celò konjske fige po ulicah, ki jih je prodajala strojarju.

Edini njenih otrok, ki je bil vès popačen in na nobeno vižo se poboljšati ni dal, je bil nesrečni Jurče. Še le 12 let star, je bil že 14krat policijsko kaznovan; ker se mu nikoli delati ni poljubilo in je vkradel kar je vidil, ga je mati sama dvakrat v prisilno delavšnico peljala in enkrat je prosila, da bi malopridneža vzeli v pokornišnico mladih hudodelnikov v Pencingu polegDunaja.

Malo dni pred groznim hudodelstvom je Jurče ravno spet iz zapertja staršem domú poslan bil. Zdaj ga obderží mati pri sebi, da bi ž njo v delo hodil in se morebiti tako odvadil nemarnosti svoje. Ana K... je hodila vsaki dan tudi v mesto v neko hišo ljudem derva in vodo nosit in je hišniku pomagala, si tako kak krajcar prislužiti. Tudi Jurčeta vzame sabo.

Drugi dan ga spet zgodaj zjutraj pokliče, da gré ž njo v delo, al on noče vstati, in ko mati lenúha pokrega, zaupije nad njo, naj mu dá mir, ter pravi „ne bom delal ne; bom že živel od tega, česar si bom prikradel.“

Še enkrat mu ostro reče mati, naj vstane, in med tem gré zajterk pripravljat za družino.

Ko pride mati nazaj in vidi, da je neubogljivi fant spet terdo zaspal, jo zgrabi jeza tako, da prime za sekiro — in trikrat po glavi vdari otroka, ki je v kuhinji spal. Mertev je obležal.

To viditi, se prestraši, da se zgrudi. Perva misel je bila: kaj bo ž njo, ko se zvé, da je otroka umorila. Skrije tedej mertvo truplo; drugi dan pa ga začne rezati na kose; naj poprej odreže nogi, za tem roki in na zadnje glavo in vsaki del je razpoložila na drugo mesto, da bi tako skrila hudodelstvo.

Al roka pravíce jo vendar doseže. Vse je obstala sama sodníi, in ker nič prič bilo ni, je bila cela preiskava kmalo pri kraju.

Sodnija jo je krivo spoznala, in po ostrih besedah postave obsodila na vislice, vendar pa je izrekla, da zavolj mnogih okoljšin, ki zlajšujejo samo po sebi scer grozepolno hudodelstvo, bo priporočila nesrečno mater cesarjevi milosti.

Stajerskim Slovencom!

V zahvalen spomin srečne otetve našega svetlega cesarja Franca Jožefa I. 18. februarja je sporočila, kakor je bilo v „Novícah“ že povedano, štajerska prištednica ali šparkasa 12.000 fl. sr., naj bi se skoz 6 let, vsako leto 100 darílí, vsako darílo po 20 fl. med naj pridnejše štajerske družinčeta razdelilo — na god presvetlega cesarja, 18. augusta.

Za tako darílo smejo prositi vsake verste hlapci in dekle, vincarji in vincarce, kteri so naj manje deset let zaporedoma pri tistem gospodarju, gospodu ali hiši služili, in so zmirom prav zvesti, lepo pridni bili in sploh se dobro in pošteno obnašali.

Prošnja za darílo se mora pisati na c. k. štaj. kmetijsko družtvo v Gradec, vpoloží pa se vsakod pri kmetijski podružnici — barem do konca januarja (prosenca) vsakega leta. Ni treba koleka ali štempelna, tudi ne drugih prilog, toda razun prošnika ali prošnice morajo tudi domači g. fajmošter in župan, in gospodar ali gospodinja podpisani biti, kteri s svojim podpisom poterdijo, da je v prošnji vse prav in resnično povedano.

V prošnjo mora zapisati:

a) ime, primek, starost, véro, kraj rojstva in službo tistega ali tiste, ki za darílo prosi: ali je hlapec, kočjaž, dekla, vincar itd.;

b) ime, primek, stan gospodarjev ali gospodinjin s hišnim imenom in hišno številko, faro in sosesko ali vas;

c) koliko let že kdo pri tistem gospodarju služi in koliko dobíva službe na leto ali mesec;

d) da se družinče po vedenji podpisanih nikoli ni tak pregrešilo, ki bi kaštige vredno bilo, temoč se zmirom prav pobožno, pošteno obnašalo, da je prav pridno, skerbno, zvesto bilo in svojega gospoda ali gospodinjo rado imelo;

d) posebno še se bode slednji priporočil, kteri še more povedati, da je menda z lastno nevarnostjo pomagal pri požarih, pri povodnji, pri kugah, pri strežbi v nevarnih boleznih njegovih domačih, — da je bil drugim izgled lepega reda, snage, zadovoljnosti in varčnosti, da si je kaj prihranil, posebno če ima varčne knjižice itd.

Če prav pridno družinče pervokrat darila ne dobí, ker se je zadosta še pridnejših oglasilo, naj še drugo leto in poznej spet za darílo prosi, ako je še zmirom v tisti službi.

To na znanje tistim Štajercom, kteri nemških novin ne berejo. Ž.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*